

Het DIA is het nationale kenniscentrum over het contemporaine Duitsland in Europese context. Het opereert vanuit een academische basis op het raakvlak van onderwijs, wetenschap, cultuur en maatschappij.

Het DIA heeft als doel kennis over het moderne Duitsland in Nederland te verspreiden en verdiepen. Daarom initieert en stimuleert de stichting Nederlands-Duitse netwerken en grensoverschrijdende samenwerking. Het DIA hanteert hierbij een multidisciplinaire en integrale aanpak. Op verzoek en tevens proactief ontwikkelen wij kennis over Duitsland en maken deze beschikbaar voor anderen in Nederland.

Het DIA werkt aan gefundeerde kennis, legt verbinding en biedt nieuwe impulsen

Context van ons werk is dat Nederland veel baat heeft bij een goed inzicht in actuele ontwikkelingen in Duitsland en de achtergronden hierbij. Om tot een breed, gewogen en kwalitatief goed inzicht te komen, vormt gefundeerde academische kennis over Duitsland de basis. Het DIA heeft zich statutair ten doel gesteld deze te genereren en beschikbaar te stellen. Duitsland is als verreweg de grootste handelspartner economisch van immens belang voor Nederland. Politiek trekken Duitsland en Nederland veel met elkaar op: als goede buur binnen de binationale betrekkingen, maar ook binnen het speelveld van de Europese Unie. Het DIA maakt zich sterk voor het vitaal houden van de betrekkingen tussen Nederland en Duitsland. De uitdagingen waarvoor Nederland staat, zijn immers veelal grensoverschrijdend. Duitsland is telkens weer een essentiële samenwerkingspartner gebleken. Het DIA zet zich in om de blik op Duitsland continu scherp te houden en motiveert anderen zich te verdiepen in Duitsland

Als tegenwicht voor de afgenomen kennis van de Duitse taal in Nederland en de sterke Angelsaksische oriëntatie in (hoger) onderwijs en maatschappij in het afgelopen decennium, ontplooit het DIA initiatieven om de verzwakte positie van het vak Duits en de onder druk staande positie van de studie Duits tegen te gaan. Het DIA is een nationaal instituut en werkt samen met andere organisaties: we staan open voor alle universiteiten in Nederland, alsook voor instellingen voor hoger en middelbaar (beroeps)onderwijs.

Het DIA maakt internationaal gezien deel uit van een samenwerkingsverband van twintig Centers of Excellence for German and European Studies in onder meer Frankrijk, Polen, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten, Brazilië, Japan en Zuid-Korea. Het DIA heeft directe verbindingen met Duitse Stiftungen en instituties zoals de Deutsche Akademische Austauschdienst (DAAD).

2025: Duitsland onder druk, dus aandacht vereist van Nederland

Het DIA wil zich met een betekenisvol programma sterk maken voor stimulering en intensivering van de betrekkingen met Duitsland, in het bijzonder als het gaat om onderwijs, wetenschap en cultuur. Dat Duitsland een centrale rol speelt binnen Europa, staat bij velen op het netvlies. Wel bevindt Nederland zich in een niet te prefereren situatie, waarbij de behoefte aan informatie over Duitsland groeit, maar de aanwezige kennis en vaardigheden steeds verder achterblijven. Het gaat dan om kennis van het Duits, om Duits als wetenschapstaal en om begrip van ontwikkelingen in de Duitse politiek, economie, maatschappij, wetenschap en cultuur. Elkaar kunnen en willen begrijpen is echter essentieel. Of het nu gaat over vraagstukken rondom internationale politiek, migratie naar Europa of de energietransitie: Duitsland is een centrale speler. Juist voor Nederland, dat in vele opzichten van Duitsland afhankelijk is, is het noodzakelijk Duitsland op de voet te volgen en in te kunnen spelen op veranderingen in het land. Dit geldt eens te meer in tijden van onzekerheid, waarmee Europese landen met de voortdurende oorlog in Oekraïne en de sterk veranderde Trans-Atlantische betrekkingen worden geconfronteerd. En nu Duitsland hard werkt aan zijn mondiale economische concurrentiepositie, als geopolitieke speler in Europa bijvoorbeeld tijdelijke grenssluitingen invoert en ondertussen nationaal oplossingen moet vinden voor gewelddadig extremisme in een gepolariseerde samenleving, is het noodzakelijk om achtergronden én bredere contexten hiervan te blijven onderzoeken en duiden. In het jaar van de nationale verkiezingen in Duitsland geldt dit bovenal. Duitsland is té belangrijk om uit het oog te verliezen.

Samenwerkingspartners, activiteiten en programma's

In 2025 ontvangt het DIA ondersteuning van een aantal belangrijke subsidiegevers in het kader van langdurige samenwerkingen.

Vier activiteiten voeren wij uit voor het ministerie van OCW (Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS).

- Stimuleren en uitvoeren van academisch Duitsland-onderzoek en valorisatie
- Graduiertenkolleg: toekomstbestendige expertise van Duitslanddeskundigen
- Openbare bron van (gefundeerde) Duitsland-kennis
- Desk voor Duitsland: (impulsen voor) kennis van taal, land, vak en leraarschap

De vier activiteiten zijn onderdeel van een groter geheel aan activiteiten van de Stichting DIA.

Verder ondersteunt ook de Deutsche Akademische Austauschdienst (DAAD) het DIA. Dankzij deze gelden kan het DIA een aantal promotietrajecten mede financieren, prominente Duitse gastsprekers naar Nederland halen en doelgerichte mobiliteit van medewerkers, studenten en wetenschappers naar Duitsland stimuleren. De DAAD kent tevens het (Fach-)Lektoren-programma en maakt het Lehrassistenten-Stipendium mogelijk. Hierdoor zijn in het studie- en schooljaar 2024-2025 en 2025/2026 drie vakkundige Germanisten en Duitse taal-experts bij het DIA inzetbaar.

Met de UvA werken we sinds de oprichting van het DIA samen. Directeur(-bestuurder) Ton Nijhuis is emeritus-hoogleraar aan de UvA aan de faculteiten FGw en FMG. Hij begeleidt in 2025 meerdere promotietrajecten. Collega's zijn betrokken bij onderwijs aan de UvA in de bachelor en master Duitslandstudies, alsook de minor binnen de bachelor. Dit laatste programma wordt mogelijk gemaakt door Utopa. Deze organisatie is met het DIA in 2025 een nieuwe vier-jaren samenwerking aangegaan. Samen hebben we als doel de positie van de Germanistiek in Nederland te versterken.

Daarnaast werken wij met vele andere organisaties samen om onze programma's en die van anderen te realiseren. Het gaan om gezamenlijke bijeenkomsten en ontmoetingen, soms om inhoudelijke ondersteuning of coproducties van (voorlichtings-)evenementen. We leveren sprekers, studiegasten en gespreksleiders voor media of wetenschappelijke conferenties en publieke debatten. Ook bieden wij infrastructuur aan gastonderzoekers, stagiairs en vrijwilligers zodat zij onderzoek kunnen doen, onderling kunnen uitwisselen en meewerken in onze programma's. Zo zetten we actief in op professionele en persoonlijke doorontwikkeling van anderen én van onze eigen organisatie. De unieke lijn die het DIA naar de DAAD heeft alsook naar andere Duitse organisaties stelt het DIA actief en vrij ter beschikking aan alle Nederlandse hoger onderwijsinstellingen en culturele instanties die samenwerking met Duitsland zoeken.

In 2025 stelt het DIA zich in ieder geval het volgende ten doel:

- Het DIA verricht zelf academisch onderzoek en het bevordert het onderzoek over Duitsland door anderen. Thema's beslaan onder meer: de verwerking van het dictatuurverleden (in DDR en Nazi-tijd), de herijking van de Duitse democratie na het einde van de Koude Oorlog en de relatie tussen vrijheid en identiteit in dynamische Europese contexten.

-Het DIA participeert in het HORIZON-project NARDIV, waarin Nederlandse academici met (Oost-)Europese collega's uit zes verschillende landen samenwerken.

-Het DIA legt de verbinding tussen universiteiten en andere Nederlandse partners, die we ook motiveren voor onderwijs met Duitse zwaartepunten. Waarbij wij hun aanknopingspunten, netwerk en informatie bieden.

- Met de bijzonder hoogleraarstoel Duits-Nederlandse economische betrekkingen (vanwege het DIA en aan de Faculteit Economie en Bedrijfskunde, UvA) geven we vorm aan een programma dat academisch onderzoek naar Duitsland en de kennis van Duits-Nederlandse economische betrekkingen vergroot en voorziet in lezingen en bredere kennissessies voor zowel studenten en medewerkers. We leggen hierbij ook de verbinding 'naar buiten toe' en werken onder meer samen met de Duits-Nederlandse Handelskamer.

-Het DIA maakt onderzoeksresultaten steeds actief zichtbaar. Informatie vindt zijn weg via publicaties, waaronder de eigen DIA-reeks "Amsterdam German Studies", gastcolleges bij kennisorganisaties en onderwijsinstellingen in zowel het VO, WO en HBO en bijdragen aan (inter)nationale conferenties.

-Het DIA is penvoerder van Platform Duitse Geschiedenis, een samenwerking tussen Utrechtse, Münsteraner en Nijmeegse collega's. De jaarlijkse gemeenschappelijke conferentie vindt plaats in juni 2025 in Nijmegen.

- We faciliteren gemeenschappelijke onderzoeksprojecten en uitwisselingen van (MA-) studenten, gastonderzoekers en fellows.

-Vanwege de deskundigheid van onze staf bereiken DIA-medewerkers bijna wekelijks via nationale media een breed algemeen publiek om actuele gebeurtenissen en ontwikkelingen in Duitsland te duiden en van gefundeerd commentaar te voorzien.

- Het DIA organiseert activiteiten & programma's en biedt infrastructuur & netwerk in het kader van het zogenoemde Graduiertenkolleg (GK). Met het GK beschikt het DIA over een platform waar ervaren Duitslanddeskundigen, jong talent en gastonderzoekers (fellows) elkaar kunnen vinden. Het stimuleert met name jonge Nederlandse onderzoekers om zelfstandig onderzoek te doen naar Duitse thema's. Binnen hun disciplines worden zij de deskundigen van de toekomst.

-Het DIA heeft met de website duitslandinstituut.nl een zeer uitgebreide openbare bron van kennis over Duitsland voor iedereen in Nederland ontwikkeld. De site kent drie onderdelen: een instituutssite, een informatief deel 'Duitslandweb' en een meer encyclopedisch deel. De kracht van de site is dat dit totaalpakket aan interdisciplinaire informatie over Duitsland nergens anders in Nederland zo gebundeld en geïntegreerd te vinden is; ons platform bevat ondertussen artikelen en informatie over een periode van meer dan twintig jaar. Op de site en in onze aanvullende sociale media staan ook zelfgeproduceerde podcasts, uitlegvideo's en registraties van bijeenkomsten.

-In 2025 publiceren wij in het kader van de Bondsdagverkiezingen nieuwe edities van onze actualiteitenpodcast 'Achtung! Duitse updates'. Verder bieden we inspiratie in de podcastreeks 'Die Vorleser', met aandacht voor Duitse literatuur.

-Tevens wordt het Naslagwerk over de Duits-Nederlandse betrekkingen geactualiseerd en deels herzien. Dit betreft een samenwerking met experts van het Zentrum für Niederlande Studien in Münster. Daarnaast draagt een van de redacteurs bij aan een herziene publicatie over dit onderwerp van het Zentrum.

-Het DIA wil ook in 2025 belangrijke veranderingen en gebeurtenissen voor een breed publiek toegankelijk maken. De gevolgen van de Russische oorlog in Oekraïne voor Duitsland en Europa blijven onverminderd relevant. De met de oorlog samenhangende Russische desinformatie- en sabotage-activiteiten vormen hierbij een reële bedreiging voor Duitsland. Ook de ontwikkelingen in het Midden- Oosten leggen grote druk op Duitsland, zowel nationaal als op internationaal terrein. De verslechterde economie van Duitsland dwingt de regering tot actief ingrijpen. De uitdagingen rondom migratie, extremistisch geweld en de groeiende invloed van de AfD in Duitsland vragen om aandacht. Populisme en de kwetsbaarheid van onze democratieën zijn urgente vraagstukken. De redactie van Duitslandweb bericht hierover en biedt context. Een bijzondere serie waaraan het DIA in dit verband werkt is die over mensen die zich in Duitsland voor de democratie inzetten.

-Het DIA biedt een breed programma, waarbij de activiteiten zich soms richten op experts als journalisten en beleidsmakers. Andere keren richten we ons op een breed en algemeen publiek.

-In het voorjaar organiseert het DIA in het kader van de Duitse Bondsdagverkiezingen een Wahlparty in Nieuwspoor, Den Haag. Genodigden zijn vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven, politiek, culturele en maatschappelijke organisaties en de het onderwijs. Sprekers zijn onder andere minister van Buitenlandse Zaken Veldkamp en Manon van Beek (CEO Tennet). Samenwerkingspartners zijn de DNHK, Meines Holla & Partners, de Duitse Ambassade in Den Haag en Goethe-Institut Niederlande.

-Vanwege de nationale verkiezingen in Duitsland participeert het DIA in de thema-avond 'Bier, Bratwurst, Bundestag: Duitse Verkiezingen' van de Kiesmannen (i.s.m. de Podcastlas) in Utrecht alsook het debat in Maastricht 'Nach der Wahl' van Studio Europa.

-In 2025 zetten we de reeks Deutsches Kino voort, maar in Amsterdam nu in samenwerking met bioscoop Uitkijk.

-Verder zetten wij ons in voor een reeks bijeenkomsten rondom het werk van 'Thomas Mann' (i.s.m. het Goethe-Institut Nederland) en bereiden wij een nieuwe editie voor in de serie 'Sturm & Drang'. In het kader van het Horizon-programma ondersteunen wij de organisatie van het debat 'Strategies for Cultural Diplomacy in Polarised Times'.

-Voor het najaar is een bijeenkomst met schrijver, performer en curator Max Czollek en journaliste Hadija Haruna-Oelker rondom het thema 'Auf der Suche nach einer neuen Erinnerungskultur' gepland (i.s.m. Goethe-Institut Nederland). Tevens zal socioloog Andreas Reckwitz naar Amsterdam.

-Het DIA zet zich in voor het versterken en stimuleren van kennis van Duitsland en de Duitse taal in de doorlopende leerlijn inclusief lerarenopleidingen. Bij het DIA komen activiteiten en projecten voor het voortgezet onderwijs en lerarenopleiding samen met activiteiten die expertise over Duitsland als onderzoek- en studieland bieden

-We werken bij het DIA aan de ontwikkeling van kennis in de voor ons relevante schoolvakken en studierichtingen zoals Duits, Geschiedenis en Aardrijkskunde in het VO. In 2025 is het 80 jaar geleden dat er een eind kwam aan de Tweede Wereldoorlog. Met het Nationaal Comité 4 en 5 mei werken wij samen aan specifiek informatiemateriaal voor docenten.

-Met de inzet van nieuwe middelen van onder meer de organisatie Utopa werken wij aan de curriculum-versterking binnen het Bachelor- en Master-onderwijs de Duitse taal en cultuur. Ook ontwikkelen we een programma gericht op studenten om hen met aanvullende activiteiten te faciliteren tijdens hun studie en excellentie te bevorderen.

Het DIA genereert informatie over de mogelijkheid om leraar Duits in Nederland te worden en stelt deze zonder kosten beschikbaar. Wij bieden overzicht in de vele mogelijkheden en beheren speciale websites over hoe leraar Duits te worden in Nederland. Wij nemen de positie in van onafhankelijke speler en denken mee met geïnteresseerden en met de opleidingen. Dit doen wij op bijeenkomsten van anderen, tijdens spreekuur-momenten en thema-sites.

-De DIA-Akademie biedt een netwerk aan en organiseert bijeenkomsten voor beginnende leraren Duits om uitval tegen te gaan. Uit onderzoek blijkt dat in de eerste vijf werkjaren veel opgeleide docenten het onderwijs verlaten. Het is van maatschappelijk belang hen te behouden.

-Het DIA wil leerlingen enthousiast maken voor Duits. Zij zijn de toekomstige studenten en latere kenniswerkers. Met partnerorganisaties vormen wij de Actiegroep Duits en voeren wij de Mach-Mit!-campagne (www.machmit.nl). In het schooljaar 2024-2025 bezoeken we scholen in Nederland met verschillende programma's. In het grensgebied maken we onderdeel uit van de certificeringscommissie voor het toekennen van het label Euregioprofielschool.

-Het Duitsland+ netwerk (en alumni-)programma zetten wij voort. We ondersteunen hiermee studenten die in Duitsland (gaan) studeren met kennissessies ter voorbereiding op hun verblijf, (digitale) ontmoetingen met het netwerk tijdens hun verblijf en een alumnibeleid na afloop. Deelnemers kunnen als afsluiting van hun deelname informatie voor onze media aanleveren en als studentenambassadeur scholen en voorlichtingsdagen bezoeken. Dit laatste zullen zij met name doen binnen de campagne van 'WilWeg' van Nuffic, welke het DIA met expertise en het bieden van netwerk ondersteunt.